

Ekonomka Šichtařová: Širokospektrální prezident bez názoru jako symbol doby

- CZ24 News | 28. září 2023

Už jsme tu mluvili o marných nadějích českých demonstrantů. Mluvili jsme tu i o teorému středového voliče, který v konečném důsledku vede k tomu, že volby stále dopadají tak nějak nastejno. Někteří se ozvali:

Prý pravolevý pohled na současnou politiku je příliš plochý a zkresluje její současnou „pestrost“. Pravdu mají. Ve skutečnosti – dnešní politika je už mnohem víc o jiných věcech než o „vpravo“ a „vlevo“. Paradoxně, i když to tak na první pohled nevypadá, mnohem víc se vrací ke svým pradávným historickým kořenům.

Kdysi dávno, ještě před vznikem prvních sociálních a důchodových systémů, byla politika o konzervatismu a liberalismu. Potom se objevily první myšlenky sociálního státu a s nimi i nové dělení na levice a pravici. V tu chvíli se toto nové dělení stalo tak dominantní, že převálcovalo vše předešlé a v podstatě se ztratil cit pro rozlišení konzervatismu a liberalismu.

Tento historický pravolevý rozměr začal v demokratických zemích vytvářet dvě základní (tehdy stále ještě) demokratické frakce: Právce obvykle kladla důraz na osobní svobody a z nich vyplývající osobní odpovědnost. Levice pro změnu většinou vycházela z poslušnosti k autoritám a odpovědnosti kolektivní. Kombinace autoritativní pravice typu Pinochet, či anarchistické levice typu Noam Chomsky, nebyly v západních demokraciích zase tak často k vidění, byť samozřejmě existovaly. Ve dvacátém století byly oba tyto přístupy považovány v západních demokratických zemích za zcela legitimní a společně utvářely výslednou rovnováhu. Zastánci jednotlivých názorových proudů spolu sice nesouhlasili, ale vzájemně se v zásadě respektovali a dokázali spolu jakž takž komunikovat a argumentovat.

Dnes už tento respekt prakticky nenajdete.

Proč tomu ale tak je? Vzpomeňte na teorém středového voliče. Politické strany soutěžící o voliče se postupně přibližovaly zleva a zprava k sobě, aby získaly i voliče z opačné strany spektra. A to tak dlouho, až většina stran skončila v bodě s nejvyšší společenskou poptávkou, která se v dnešní době nachází v levém středu. Toto cílení na širokou většinu nutně muselo vést k rezignaci na jakékoli vyšší hodnoty a morální principy, protože s nimi se vždy ztotožní jen část populace. Skoro by se chtělo říci: zejména filozoficky lépe ukotvená část populace.

Politika se tak stala mixem vyprázdněných stran libujících si v obecných deklaratorních prohlášeních, které nikoho nepopudí. Nehájí se nadčasové idey, ale hledá se aktuální popularita. Proto nemůže překvapit, že si dnes politici i v průběhu krátkého časového odstupu zcela protiřečí a dokáží se názorově otáčet stále dokola podle toho, jak zrovna fouká veřejné mínění.

Člověk by si mohl říci, že když se všechny strany názorově přiblíží, budou si více rozumět. V reálu ale můžeme pozorovat přesný opak. Je to způsobeno právě tím, že všichni lidé se uměle cpou do jednoho pytle bez nadčasových myšlenek, a tak jim chybí filozofická kotva, definice morálky, jejich vlastní světonázor. Vedou proto zástupné žabomyši války, které lze jen stěží seriózně uchopit a smysluplně nad nimi argumentovat.

A protože už bylo prakticky zrušeno pravolevé politické spektrum, musí si společnost vymyslet

nějaké zástupné dělení, aby se i nadále proti sobě mohli lidé vymezovat. Takže místo toho, aby například byla diskutována výška daní nebo energetická koncepce pro příštích 30 let, vedou se diskuse nad tím, zda jsou či nejsou na úřadech nutné unisex WC pro nebinární bytosti.

Zůstaly už jen nadávky. Jenže ten, kdo na základě znalostí má faktické argumenty pro své postoje, kdo má konzistentní myšlení, se diskuse nebojí. Nemá zapotřebí kohokoli cenzurovat nebo nálepkovat. Naproti tomu ti, kdo bez znalostí pouze slepě věří v cokoli, kdo mají rozkydlé představy stojící na víře, se diskuse bojí, diskusi zakazují a útočí na prvé.

Není pak možné najít efektivní řešení čehokoliv, pokud se nesmí diskutovat o alternativách, pokud se není možné poučit z chyb, pokud se chyby nedají pojmenovat. V praxi pak to pak znamená, že když například obyčejný člověk z Horní Dolní zjistí, že mu příjem nestačí na úhradu základních životních potřeb, a vysloví proto nesouhlas s vládní politikou (ať už jí rozumí, nebo ne), je často označen jako proruský proputinovský dezolát, ačkoli ho válka, Rusko a Putin ani v nejmenším nezajímají a jeho starosti se omezují na tak „přízemní“ věci, jako z čeho zaplatí složenky za elektřinu a za co nakoupí jídlo pro své děti.

Ruku v ruce s neschopností vést dialog se projevuje i neschopnost přiznat chybu. Každý přeci občas chybuje. Člověk, který je při diskusi schopen vnímat argumenty druhých a přiznat že se mýlí nebo že oponentní přístup je v dané situaci vhodnější, není ani hloupý ani poražený. I jeho názory mohly v diskusi vést k lepšímu finálnímu řešení, byť bylo třeba blíže oponentům. V tomto smyslu by si dnešní elity měli vzít příklad z Konráda Adenauera, který na základech pokory vystavěl vysoce prosperující průmysl v poválečném Německu. Společnost, která preferuje prázdné populisty bez názoru, ale s vírou, a skutečné leadery s vědomostmi a s názorem zesměšňuje, v konečném důsledku chybuje výrazně více a ze svých chyb se není schopna poučit, takže je neustále opakuje.

Hádejte, co toto „dělení“ vlastně kopíruje. Proč jedni nadávají těm, kteří si nejsou jisti svým pohlavím, a druzí nadávají prvním, že jsou proruští dezoláti. Bingo, je to návrat k starodávnému dělení na liberály a konzervativce. (Neplést si s ekonomickým liberalismem! To je zcela odlišný pojem.)

Konzervativní a liberální postoje se začaly tím více profilovat, čím víc se ztrácelo pravolevé dělení. Nejvíce patrné je to dnes v USA, kde máme konzervativní republikány (s důrazem na témata jako svoboda držení zbraní, omezování potratů, omezování přistěhovalectví, případně náboženství) a liberální demokraty (s důrazem na témata jako zelená politika, gender a pozitivní diskriminace).

(Jen tak mimochodem, pokud byste mě zatoužili škatulkovat, za politického liberála mě jistě nikdo považovat nebude; ale pokud byste mě chtěli považovat za kovaného politického konzervativce, také byste se šeredně mýlili. Témata jako omezování potratů či národovectví jsou mi taktéž cizí. Správná škatulka má prostý nápis „kapitalista“.)

V ČR můžeme mezi konzervativní strany řadit SPD, PRO, Trikoloru, Komunisty a částečně ANO. Víceméně je spojuje důraz na podporu češství, negativní postoj vůči zelené politice a přílišné integraci v rámci EU. Mezi liberální pak lze zařadit ODS, Piráty, STAN, TOP 09 a částečně KDU-ČSL. Prosazují zelenou politiku, genderové otázky či smířlivý postoj vůči migrantům. Trochu stranou všem, totiž jasně vpravo a spíš neutrálně vůči liberálům i konzervativcům, stojí Svobodní.

Ideová neukotvenost se projevuje v tom, že většina politiků se bojí postavit za své postoje a činy. A tak není výjimkou, že některé politické subjekty navenek kritizují zákaz spalovacích motorů, nepřijatelnost uprchlických kvót a vítání eura, a zároveň aktivně prosazují opak. Což nakonec působí tak trochu schizofrenně až komicky.

Je totiž nepřehlédnutelné, že zatímco konzervativci bývají více umírnění (zkrátka „konzervativní“) a méně často se brání diskusi, liberálové mají v sobě při prosazování svých postojů mnohem větší zápal. Praktickým projevem tohoto většího revolucionářství bývá snad ještě surovější ohýbání faktů a intenzivnější potírání oponentů skrz takzvaný boj s dezinformacemi. V praxi to pak znamená takovou bizarnost, že dnes se už v průměru věcnější diskuse dočkáte v debatě s komunistou (!) než s pirátem.

Další kuriózností je pak často omílaná mantra liberálních stran, že jsou představiteli demokracie, a přitom mají neustálé snahy demokratické svobody co nejvíce ořezávat a přikazovat ostatním, čím jezdit do práce (nejlépe na kole), co jíst (hlavně ne maso) a jaké názory si smějí přečíst v novinách (premiér to v newspeaku nazývá „právem na korigované informace“). Někdy o sobě říkají, že jsou „prozápadni“, což je celkem trefné, protože stejné manýry a snahy kontrolovat jedince dnes můžeme skutečně pozorovat v celém západním světě.

Čeští liberálové tedy směřují na Západ, který už ale bohužel je zcela jiným Západem, než jakým byl před 30 lety. A čeští konzervativci se zase údajně tlačí na východ, teda alespoň jim to liberálové často podsouvají. Pravda je spíš taková, že čeští konzervativci se nejčastěji netlačí nikam. Nejsou ani proruští, ani protiruští, ani proameričtí, ani protiameričtí, většinou jsou hlavně pročeští, ačkoliv často mají celkem hokej v tom, jak toho dosáhnout. A to proto, že ti i ti dost často věří jakýmsi představám, co je „správné“, ale skutečné znalosti filozofie, práva či ekonomie by většinou jeden pohledal.

Třešničkou na dortu a dokonalým odrazem dnešní doby je pak prezident, který je čistým ztělesněním širokospektrálního názoru na cokoli, zastávající hodnoty současnosti, minulosti i budoucnosti (ať už bude jakákoli). Toto například mimo jiné pronesl na Valném shromáždění OSN: „Abychom dosáhli společného cíle do roku 2030, musíme naléhavě poukázat na vazbu mezi mírem, bezpečností, rozvojem a klimatem.“ Co tím chtěl vlastní říct? Bůhví, ale zní to pěkně, že? Mír, bezpečnost, rozvoj a klima – vše hezky pěkně v jedné jediné větě.

Že je zastáncem všech, se asi nejvýrazněji pokusil dokázat, když se ho senátorka JUDr. Daniela Kovářová v Senátu otázala: „Kdy nám pošlete konzervativní kandidáty na ústavní soudce?“ A pan prezident na to reagoval slovy: „Co znamená konzervativní?“ Víc než odpověď prezidenta to připomíná odpověď vojáka.

Máme se víc bát toho, že prezident neví, co znamená slovo konzervativní, nebo toho, že konzervativní soudce nechce? Vlastně se nemohu rozhodnout.

AUTOR: Markéta Šichtařová

[ZDROJ](#)